

Videoneuvottelun käyttö

todisteiden saamiseksi siviili- ja
kauppa-oikeudellisissa asioissa 28 päivänä
toukokuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen
(EY) N:o 1206/2001 mukaisesti

Käsikirja

Euroopan oikeudellinen verkosto
(siviili- ja kauppa-oikeus)

Tämän asiakirjan ovat laatineet komission yksiköt sekä siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellinen verkosto (<http://ec.europa.eu/civiljustice>).

Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston mielestä videoneuvottelusta voi olla hyötyä hankittaessa todisteita rajatylittävissä asioissa. Se laatikin tämän käsikirjan käytännön avuksi tuomareille, jotta videoneuvottelua voitaisiin käyttää enemmän hankittaessa todisteita siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa 28 päivänä toukokuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 mukaisesti.

Euroopan sähköisen oikeuden toimintasuunnitelmassa Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat sopineet edistävänsä yhdessä videoneuvottelun käyttöä sekä kokemusten ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Tämä tapahtuu voimassa olevan lainsäädännön rajoissa ja sekä jäsenvaltioissa että Euroopan unionissa voimassa olevia menettelyllisiä takeita noudattaen.

Tämän tuloksena saatiin laadittua käsikirja ja esite videoneuvottelulaitteiden käytöstä rajatylittävissä oikeudenkäynneissä Euroopan unionissa.

Tällä asiakirjalla täydennetään kyseisiä tietoja.

Johdanto

Kun asia riitautetaan, tuomioistuimen on useimmiten saatava todisteita, jotta kanne voidaan näyttää toteen. Todisteet voidaan toimittaa monilla eri tavoilla, ja joskus on tarpeen kuulla esimerkiksi todistajia tai asiantuntijoita. Todisteiden saanti hankaloituu, jos ne on hankittava toisesta maasta. Asiaa hankaloittavat tuomioistuimen ja kuultavan henkilön fyysinen etäisyys toisistaan sekä kunkin oikeudenkäyttöalueen lakien ja sääntöjen väliset erot.

Tästä syystä yksi ensimmäisistä siviilioikeudellisen yhteistyön välineistä oli Euroopan unionin neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, joka käsittelee jäsenvaltioiden tuomioistuinten välistä yhteistyötä siviili- ja kauppaoikeudellisissa

asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanotamisessa. Vaikka tässä käsikirjassa keskitytään asetukseen (EY) N:o 1206/2001, on tärkeää pitää mielessä, että muissakin säädöksissä on todisteita koskevia säännöksiä. Esimerkiksi eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun asetuksen (EY) N:o 861/2007 9 artiklan mukaan tuomioistuin päättää todisteiden vastaanottamistavoista ja tarvittavan todistelun laajuudesta sallittuja todisteita koskevien sääntöjen mukaisesti. Tuomioistuin voi hyväksyä todisteiden esittämisen todistajien, asiantuntijoiden tai asianosaisten antamina kirjallisina lausumina. Lisäksi on tärkeää, että se voi hyväksyä todisteiden esittämisen videoneuvottelun avulla tai käyttäen muuta viestintäteknikkaa, jos siihen on tekniset valmiudet.

Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston mielestä videoneuvottelusta voi olla hyötyä hankittaessa todisteita rajatylittävissä asioissa. Se laatikin tämän esitteen käytännön avuksi tuomareille, jotta videoneuvottelua voitaisiin käyttää enemmän. ●

Asetus (EY) N:o 1206/2001

Asetuksessa (EY) N:o 1206/2001 vahvistetaan menettelysäännöt, joilla helpotetaan todisteiden vastaanottamista toisessa jäsenvaltiossa. Asetus tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004 kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa Tanskaa lukuun ottamatta. Jäsenvaltioiden välisissä suhteissa sillä korvataan vuonna 1970 tehty Haagin yleissopimus.

Tarkempia tietoja asetuksesta on esitetty käsikirjassa, joka on saatavissa osoitteessa

http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_taking_evidence_fi.pdf

Varsinainen asetus on saatavissa osoitteessa

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:174:0001:0024:FI:PDF>

Asetusta sovelletaan vain siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, eikä sitä voida käyttää sellaisten todisteiden hankkimisessa, joita ei ole tarkoitettu käytettäväksi aloitetuissa tai aiotuissa oikeudenkäynneissä. Asetuksessa vahvistetaan kaksi pääasiallista menettelyä tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Ensimmäinen näistä perustuu 10

artiklaan, ja siinä yhden jäsenvaltion tuomioistuin pyytää toisen jäsenvaltion tuomioistuinta vastaanottamaan todisteet. Toinen perustuu **17 artiklaan**, ja siinä yhden jäsenvaltion tuomioistuin voi vastaanottaa todisteet välittömästi toisessa jäsenvaltiossa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen luvalla.

Kussakin jäsenvaltiossa toimivaltaisten tuomioistuinten tiedot ja jokaisen oikeudenkäyttöalueen vaatimukset on koottu Euroopan siviilioikeudelliseen atlatseen, joka on saatavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_information_fi.htm

Kun pyynnön vastaanottanut tuomioistuin vastaanottaa todisteet pyynnön esittäneen tuomioistuimen puolesta **10–12 artiklan** mukaisesti, todisteet vastaanotetaan pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja niiden saamiseksi voidaan käyttää pakkokeinoja.

Kun tuomioistuin haluaa vastaanottaa todisteet välittömästi **17 artiklan** mukaisesti, sen on esitettävä pyyntö pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion keskuselimelle tai toimivaltaiselle viranomaiselle. Pyyntö voidaan evätä vain tietyin perustein. Tällaisia perusteita ovat seuraavat: pyyntö ei kuulu asetuksen soveltamisalaan, pyyntö ei sisällä kaikkia tarvittavia tietoja tai pyyntö on vastoin pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion lain perusperiaatteita. Kun pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselin tekee päätöksen **17 artiklan** mukaisesti esitetyn pyynnön täyttämisestä, se voi ilmoittaa edellytykset, joiden mukaan todisteet voidaan vastaanottaa. Kun pyyntö täytetään, pyynnön esittäneen tuomioistuimen on nimettävä ja osoitettava yksi tai useampi henkilö vastaanottamaan todisteet. Todisteiden välittömän vastaanoton tärkeänä erityispiirteenä on se, että se tapahtuu yksinomaan vapaaehtoiselta pohjalta eikä pakkokeinoja voida käyttää. Jos pyyntöön sisältyy henkilön kuuleminen, pyynnön esittäneen tuomioistuimen on tiedotettava asianomaiselle henkilölle näistä oikeuksista. ●

Videoneuvottelun käyttö

Asetuksessa kannustetaan käyttämään viestintätekniikkaa, etenkin videoneuvottelua ja teleneuvottelua, todisteiden vastaanottamisessa. Euroopan oikeudellinen verkosto on kannustanut videoneuvottelun käyttöön sekä Lissabonissa vuonna 2006 järjestetyssä vuosikokouksessaan pidetyn havaintoesityksen avulla että antamalla jäsenilleen tietoja jäsenvaltioissa käytössä olevista videoneuvottelulaitteista. Myös Euroopan siviilioikeudellisessa atlakessa on tiedot siitä, missä tuomioistuimissa videoneuvottelulaitteet ovat käytössä.

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto on tarkastellut kesäkuusta 2007 lähtien sähköisen oikeudenkäytön alan kehittymistä, johon myös videoneuvottelun käyttäminen kuuluu. Kaikkien jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten edustajat ovat ilmaisseet tukevansa videoneuvottelun kehittämistä rajatylittävissä asioissa. Neuvoston sähköisen oikeuden työryhmä on laatinut käsikirjan ja esitteen, joissa käsitellään videoneuvottelulaitteiden käyttöä

rajatylittävissä oikeudenkäynneissä Euroopan unionissa. Tämän käsikirjan tarkoitus on täydentää näitä toimia.

Kaikesta kannustuksesta ja videoneuvottelun käytön edistämisen eteen tehdystä työstä huolimatta on selvää, että videoneuvottelun käytämisessä on eroja eri jäsenvaltioissa. Euroopan oikeudellisen verkoston mielestä videoneuvottelusta voi olla hyötyä hankittaessa todisteita rajatylittävissä asioissa. Se laatikin tämän esitteen käytännön avuksi tuomareille, jotta videoneuvottelua voitaisiin käyttää enemmän.

Vaikka poliittisen päätöksen mukaisesti todisteiden käsittelyyn sovelletaan erilaisia katsantokantoja sen mukaan, onko todisteet ottanut vastaan pyynnön vastaanottanut tuomioistuin pyynnön esittäneen tuomioistuimen puolesta vai pyynnön esittänyt tuomioistuin suoraan, on selvää, että asetuksessa (EY) N:o 1206/2001 kaavillaan nykytekniikan laajempaa käyttöä todisteiden vastaanottamisen helpottamiseksi. Asetuksen johdanto-osan 8 kappaleen mukaan "tuomioistuinkäsittelyjen tehokkuus

siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa edellyttää, että todisteiden vastaanottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen ja täyttäminen tapahtuu jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä suoraan ja nopeimmin mahdollisin keinoin".

Todisteiden välitön vastaanottaminen tapahtuu tehokkaimmin videoneuvottelun avulla. Muutoin todistajan olisi matkustettava pyynnön esittäneeseen tuomioistuimeen, joka sijaitsee toisessa maassa, tai tuomioistuimen virkamiesten olisi matkustettava tapaamaan todistajaa. Tämä lisäisi väistämättä menettelyn kestoa ja kustannuksia. Videoneuvottelu on halpa ja tehokas ratkaisu näihin ongelmiin. Vaikka joissakin perheoikeudellisissa asioissa voi nousta esille arkaluonteisia kysymyksiä, jolloin videoneuvottelun käyttö ei olisi soveliasta, valtaosassa asetuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista kuulemisten toteuttaminen videoneuvottelun avulla ei aiheuttane mitään hankaluuksia.

Videoneuvottelulaitteita ei ole asennettu kaikkiin siviilioikeudellisia asioita käsitteleviin tuomioistuihin kaikissa jäsenvaltioissa, mutta

joissakin jäsenvaltioissa voitaisiin käyttää muihin paikallisiin tiloihin, esimerkiksi rikostuomioistuimiin, vankiloihin tai yksityisiin tiloihin, asennettuja laitteita. Joissakin jäsenvaltioissa on siirrettäviä laitteita, ja laitteita voi myös usein vuokrata. Ajan myötä todennäköisesti yhä useammassa tuomioistuimessa on tarvittavat laitteet. Mitä enemmän paikallisissa tuomioistuimissa on tarvetta videoneuvotteluille, sitä enemmän laitteita saadaan tietysti käyttöön.

Tuomioistuin, joka haluaa vastaanottaa todisteet välittömästi todistajalta toisessa jäsenvaltiossa, voi tehdä näin asetuksen **17 artiklan** mukaisesti. Tällaisen pyynnön etuna on, että todisteet voidaan vastaanottaa pyynnön esittäneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Pyyntö on esitettävä pyynnön vastaanottavan

jäsenvaltion keskuselimelle tai toimivaltaiselle viranomaiselle asetuksen liitteessä olevalla lomakkeella I. Keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa, täytetäänkö pyyntö, ja jos täytetään, millä edellytyksillä. Kun todisteiden välittämistä koskeva pyyntö päätetään täyttäväksi, pyynnön esittäneen tuomioistuimen on nimettävä ja osoitettava yksi tai useampi henkilö vastaanottamaan todisteet. Pynnön esittäneen tuomioistuimen on lisäksi ilmoitettava todistajalle, että todisteiden antaminen tapahtuu pelkästään vapaaehtoiselta pohjalta.

Videoneuvottelu on mahdollista myös asetuksen **10–12 artiklaa** sovellettaessa, kun tuomioistuin pyytää toisen jäsenvaltion

tuomioistuinta vastaanottamaan todisteet sen puolesta. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö 90 päivän kuluessa sen vastaanottamisesta. Tuomioistuin täyttää pyynnön oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti. Pynnön esittänyt tuomioistuin voi kuitenkin pyytää, että pyyntö täytetään erityistä menettelyä noudattaen, kunhan menettely ei ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa eikä aiheuta merkittäviä käytännön vaikeuksia. Tällöin asianosaiset tai pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajat voivat olla läsnä kuulemisissa ja osallistua niihin joko henkilökohtaisesti tai videoneuvottelun välityksellä, mikäli osallistuminen on sallittu pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion lainsäädännössä. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on määritettävä osallistumisen edellytykset. ●

Käytännön kysymyksiä

Kun videoneuvottelun käytöstä ja sen käyttötavoista todisteiden vastaanottamisessa päätetään, herää monia kysymyksiä. Näihin kysymyksiin on annettu vastauksia jäljempänä.

Lisätietoa kunkin jäsenvaltion tilanteesta on saatavissa Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen tietosivuilta¹

1

Miten selvitetään, onko videoneuvotteluun osallistuminen tai todisteiden välitön vastaanotto videoneuvottelun välityksellä sallittua jäsenvaltiossa?

Asian voi tarkistaa kyseistä jäsenvaltiota koskevalta tietosivulta Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

2

Onko videoneuvottelun välityksellä vastaanotettavien todisteiden tyyppille tai järjestettävien kuulemisten pitopaikalle asetettu rajoituksia tietyssä jäsenvaltiossa?

Asian voi tarkistaa kyseistä jäsenvaltiota koskevalta tietosivulta Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

3

Missä on tietoa asetuksen soveltamisalalla toimivaltaisista tuomioistuimista?

Jäsenvaltioiden nimeämät tuomioistuimet on lueteltu

Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla osoitteessa
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_searchmunicipality_fi.jsp#statePage0

4

Mistä löytää toisen jäsenvaltion keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot?

Yhteystiedot ovat saatavissa

Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla osoitteessa
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_centralbody_fi.htm

5

Jos keskuselin tai toimivaltainen viranomainen antaa luvan 17 artiklan mukaiseen todisteiden välittömään vastaanottoon

videoneuvottelun välityksellä, miten saadaan selville, mikä on kuultavaa henkilöä lähin tuomioistuin tai muu tila, jossa on videoneuvottelulaitteet?

Tämä tieto on saatavissa Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_centralbody_fi.htm

6

Mistä tiedän, millä kielellä pyyntö olisi esitettävä?

Asian voi tarkistaa kohdasta "Jäsenvaltioiden ilmoittamaa muuta tietoa", joka on Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_otherinfo_fi.htm

7

Mitä lomakkeita pyynnön esittämiseen käytetään?

Kun aiotaan esittää **10–12 artiklan** mukainen pyyntö todisteiden vastaanottamiseen osallistumisesta videoneuvottelun välityksellä, täytetään lomake A. Todisteiden välitöntä vastaanottamista koskeva **17 artiklan** mukainen pyyntö tehdään lomakkeella I. Nämä lomakkeet sekä kaikki muut asetuksen mukaiset lomakkeet ovat saatavissa ja täytettävissä eri kielille käännettyinä Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filing_fi.htm

8

Mistä tiedän, veloittaako toinen jäsenvaltio kuluja?

Asian voi tarkistaa kyseistä jäsenvaltiota koskevalta tietosivulta Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

9

Kenen vastuulla on ilmoittaa kuultavalle henkilölle kuulemisesta?

Kun pyydetään kuulemiseen osallistumista

10–12 artiklan mukaisesti, pyynnön vastaanottanut tuomioistuin hoitaa yleensä tarvittavat järjestelyt. Kun jäsenvaltio suostuu todisteiden välitöntä vastaanottamista koskevaan pyyntöön **17 artiklan** mukaisesti, se jättää tavallisesti tarvittavat yhteydenotot ja järjestelyt pyynnön esittäneen jäsenvaltion tehtäväksi. Asian voi tarkistaa kunkin jäsenvaltion tiedoista Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

10

Miten kuultavan henkilön henkilöllisyys voidaan todentaa?

Asian voi tarkistaa kyseistä jäsenvaltiota koskevalta tietosivulta Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

11

Onko kuulemisen nauhoitus mahdollista ja sallittua?

Asian voi tarkistaa kyseistä jäsenvaltiota koskevalta tietosivulta Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

12

*Mitä lainsäädäntöä sovelletaan
pyyntöä täytettäessä?*

Kun tuomioistuin pyytää osallistumista videoneuvotteluun

10–12 artiklan mukaisesti, sovelletaan

pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädäntöä. Pynnön esittänyt tuomioistuin voi kuitenkin pyytää oman maansa lainsäädännön mukaisen erityisen menettelyn soveltamista. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on suostuttava tähän pyyntöön, ellei menettely ole ristiriidassa sen oman maan lainsäädännön kanssa tai aiheuta merkittäviä käytännön vaikeuksia.

Kun todisteiden välitöntä vastaanottamista koskeva **17 artiklan** mukainen pyyntö päätetään täyttää, pynnön esittänyt tuomioistuin vastaanottaa todisteet oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti pakkotoimenpiteitä käyttämättä.

13

*Mistä tiedetään, millä kielellä
kuuleminen olisi toteutettava,
ja kuka vastaa tulkauksen
järjestämisestä, jos sellaista
tarvitaan?*

Kun pynnön vastaanottanut tuomioistuin vastaanottaa todisteet **10–12 artiklan** mukaisesti, kuuleminen järjestetään yleensä asianomaisen tuomioistuimen kielellä. Lisätietoja tulkauksesta ja **17 artiklan** mukaisessa todisteiden välittömässä vastaanottamisessa käytettävästä kielestä on saatavissa asianomaista jäsenvaltiota koskevassa osiossa Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

14

*Mitä lisätietoja muut
jäsenvaltiot edellyttävät?*

Asian voi tarkistaa kyseistä jäsenvaltiota koskevalta tietosivulta Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

Euroopan oikeudellinen verkosto
(siviili- ja kauppaoikeus)

Yhteystiedot

Euroopan komissio

Oikeus-, vapaus- ja

turvallisuusasioiden pääosasto

Euroopan oikeudellinen verkosto

(siviili- ja kauppaoikeus)

Rue du Luxembourg, 46

B-1000 Bruxelles

<http://ec.europa.eu/civiljustice/>